

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

закріпив норму, яка встановлює кримінальну відповідальність за необережне спричинення відповідного діяння.

Отже, помилка особи щодо фактичних або юридичних ознак своїх дій, тобто помилка у кримінальному праві, є обставиною, що може впливати на кримінальну відповідальність особи. Вважаємо за доцільне доповнити Кримінальний кодекс України визначенням поняття помилки у кримінальному праві та встановити правові наслідки такої помилки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Помилка в кримінальному праві : веб-сайт. URL: http://lib-net.com/content/10759_Pomilka_v_kriminalnomu_pravi.html (дата звернення 08.04.2022).
2. Помилка та її кримінально-правове значення : веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/18580318/pravo/pomilka_kriminalno-pravove_znachennya (дата звернення 09.04.2022).
3. Олійник О. С. Поняття, характеристика та основні ознаки спеціальних принципів кримінального права зарубіжних країн. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 1 том 2, 2019. С. 241.
4. Помилка та її значення для кримінальної відповідальності : веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/1862572/page:7/> (дата звернення 09.04.2022).

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОСЯГАНЬ СПІВУЧАСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Усік Н. О.

*студентка II курсу Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник: Сенько В. В.

*викладачка кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що посилення боротьби з кримінальними правопорушеннями вчиненими у співучасті обумовлює здійснення характеристики кваліфікації посягань співучасті кримінального правопорушення. Попри численні дослідження інституту співучасників, окремі аспекти й дотепер не отримали остаточного наукового вирішення. Тому правильне розв'язання питання відповідальності за кримінальне правопорушення вчинене у співучасті неможливе без здійснення кваліфікації посягань співучасті кримінального правопорушення.

Метою даного дослідження є теоретичний аналіз деяких питань кваліфікації посягань співучасті кримінального правопорушення.

Вивченням даного питання займалися такі вчені як Ю.В. Абакумова, М.І. Бажанов, Ф.Г. Бурчак, Н.О. Гуторова, Л.М. Демидова, В.П. Ємельянов, С.О. Єфремов, Г.П. Жаровська, О.Ф. Ковітіді, М.Й. Коржанський, Є.К. Марчук, П.С. Матишевський, М.І. Мельник, В.О. Навроцький, В.В. Ткаченко, О.М. Трайнін, І.К. Туркевич, В.І. Тютюгін, М.І. Хавронюк, С.Д. Шапченко, М.Д. Шаргородський, М.А. Шнейдер, Н.М. Ярмиш тощо.

Відповідно до частини другої та третьої статті 29 Кримінального кодексу України (далі – ККУ), організатор, підбурювач та пособник підлягають кримінальній відповідальності за відповідною частиною статті 27 і тією статтею (частиною статті) Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає кримінальне правопорушення, вчинене виконавцем [1].

Ознаки, що характеризують особу окремого співучасника кримінального правопорушення, ставляться за провину лише цьому співучасникові. Інші обставини, що обтяжують відповідальність і передбачені у статтях Особливої частини цього Кодексу як ознаки кримінального правопорушення, що впливають на кваліфікацію дій виконавця, ставляться за провину лише співучаснику, який усвідомлював ці обставини.

Підстави кримінальної відповідальності співучасників жодною мірою не ігнорують її самостійного значення. Це положення прямо випливає зі змісту ст. 27 ККУ, що чітко розмежовує ролі кожного співучасника. Тому особа, яка організувала або керувала виконанням правопорушення, несе відповідальність за організацію правопорушення: особа, яка схилила виконавця до скоєння суспільно небезпечного та протиправного діяння, - за підбурювання до правопорушення; а особа, що сприяла співвиконанню правопорушення, - за допомогу у злочині. У цьому видається спірним твердження деяких учених у тому, що діяння, вчинене підбурювачем і пособником, немає самостійних ознак конкретного складу правопорушення. Підставою ж відповідальності співучасників є нібито злочинна поведінка виконавця [1].

Необхідно зазначити, що Зінченко І. О та Тютюгіна В. І. пропонують розглядати діяльність співучасників як підрядну стосовно діяльності виконавця і, по суті, прямо обстоюють ідею акцесорної співучасті.

Основні положення цієї теорії вчені вбачають в тому, що, по-перше, підставою кримінальної відповідальності співучасників є вчинення суспільно небезпечного діяння виконавця, що містить ознаки складу кримінального правопорушення. По-друге, кримінальна відповідальність співучасника допускається лише у разі притягнення до відповідальності виконавця. І, по-третє, як вид і міра покарання співучасникам

передбачається покарання, призначене виконавцю правопорушення. Більшість вітчизняних юристів критикує акцесорну теорію співучасті, вважаючи її щонайменше реакційною [2].

Акцесорність виражає належність одного явища іншому. Наслідком такої власності є залежність одного явища від іншого. Заломлюючи поняття акцесорності стосовно інституту співучасті, можна побачити певну міру юридичної залежності, визначальні межі відповідальності співучасника від фактично виконаної дії виконавцем. Так, якщо діяльність виконавця було перервано на стадії готування, то підбурювач та посібник підлягають відповідальності за співучасть у готуванні до правопорушення. Якщо виконавець досягнув стадії замаху, то й співучасники підлягають відповідальності та покаранню за співучасть у замаху на злочин [3]. Нарешті, у діях (бездіяльності) учасників ознаки складу закінченого злочину будуть лише тоді, коли виконавець безпосередньо досягнув стадії закінченого правопорушення. Причому якщо склад матеріальний, необхідно, щоб у результаті дій виконавця настали шкідливі наслідки, передбачені кримінальним законом. За формального складу достатньо, щоб виконавець вчинив дії, заборонені законом.

Розв'язання зазначених питань ґрунтується на принципі акцесорної природи співучасті. У цьому справедливо визнати, що принцип самостійної відповідальності не виключає певної залежності щодо межі відповідальності співучасників від дій, вчинених виконавцем правопорушення.

Кожен співучасник злочину несе відповідальність у межах своєї особистої вини. Не можна притягнути до відповідальності співучасника за такі дії виконавця або за заподіяння такого шкідливого наслідку, які не охоплювали його (співучасника) наміром [4]. Однак аналіз судової практики показує, що при розв'язанні таких питань ще трапляються помилки, які нерідко призводять до неправильної кваліфікації дій співучасників.

Спільно заподіяна шкода ставиться за провину кожному співучаснику як шкоду, заподіяну їм самим. При цьому немає значення, повністю або частково і в якому вигляді кожен співучасник виконав і чи об'єктивну сторону правопорушення виконував. Наприклад, якщо троє співучасників спільно нанесли потерпілому по кілька ножових ран, кожна з яких завдала легкої шкоди здоров'ю, а загалом вони завдали тяжкої шкоди здоров'ю внаслідок небезпечної для життя великої втрати крові, то дії кожного співвиконавця повинні кваліфікуватися за ст. 121 КК України, а не за ст. 125 ККУ [1].

Дії таких співучасників, взяті разом, утворюють загалом у такому випадку інший склад правопорушення, ніж дії кожного, окремо. За простої співучасті дії кожного

співучасника кваліфікуються безпосередньо за відповідною статтею Особливої частини КК України без застосування ст. 27 ККУ [1].

Необхідно також зазначити, що на думку Р.П. Орловського, з якою погоджуємось відсутність у КК вимоги про необхідність посилення на ч. 2 ст. 27 КК при кваліфікації дій виконавця є недоліком чинного кримінального закону. Необхідність вказівки на ч. 2 ст. 27 КК при кваліфікації дій виконавця надасть можливість ще раз привернути увагу суду до наявності відповідної кореляції та необхідності застосування інших інституційних норм про співучасть у злочинів – тих, що передбачають спеціальні правила призначення покарання співучасникам. За становища, що існує зараз, такі системні зв'язки, на превеликий жаль інколи втрачаються [4].

Інституційна норма, присвячена кваліфікації діянь організатора, підбурювача і пособника має виразно акцесорний характер. Якись серйозні заперечення того факту, що, за загальним правилом, логіка обґрунтування відповідальності організатора, підбурювача та пособника має слідувати за спільно вчиненим злочином, об'єктивна сторона якого виконана виконавцем, у науці кримінального права практично відсутні.

У абз. 3 п. 24 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 06.11.2009 року № 10 вказується, що «якщо група осіб за попередньою змовою мала намір вчинити крадіжку чи грабіж, а один з її учасників застосував або погрожував застосуванням насильства, небезпечного для життя чи здоров'я потерпілого, то дії цього учасника належить кваліфікувати як розбій, а дії інших осіб – відповідно як крадіжку чи грабіж за умови, що вони безпосередньо не сприяли застосуванню насильства або не скористалися ним для заволодіння майном потерпілого» [5].

Отже, співучасники несуть кримінальну відповідальність на загальних підставах. Співучасники притягуються до відповідальності за правопорушення, у спільному вчиненні якого вони брали участь і об'єктивну сторону виконав виконавець правопорушення, тобто за тією ж статтею Особливої частини КК України. При цьому дії організатора, підбурювача та пособника додатково кваліфікуються за відповідною частиною ст. 27 КК України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III: станом на 13 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.04.2022).

2. Зінченко І. О., Тютюгіна В. І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання: монографія. Харків: Фінн, 2008. 336 с.
3. Іваненко І. В. Інститут співучасті у кримінальному праві України: новації та пропозиції. Часопис Київ. ун-ту права. 2007. № 1. С. 142–14.
4. Орловський Р. С. До питання про підстави кримінальної відповідальності співучасників. Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Луганськ, 20–21 трав. 2011 р. / редкол.: Г. Є. Болдарь, А. О. Данилевський, О. О. Дуров та ін.; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. С. 373–377.
5. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Верхов. Суду України від 06.11.2009 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text> (дата звернення: 20.04.2022).

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Хлус М. Г.

*студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Янішевська К. Д.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

У сучасному світі існує безліч засобів впливу на характер, свідомість та поведінку людей, а найвідомішим з них є засоби масової інформації. Роль та місце ЗМІ в сучасному житті важко переоцінити, адже вони глибоко проникли в нашу повсякденність так, що ми не можемо уявити своє життя без них. Спочатку вони виконували інформаційну функцію, завданням якої було поширювати і коментувати відомості про найважливіші для громадян і органів влади події. Однак зараз їх функції та вплив розширюється та поступово змінюється і, на жаль, на гірше, про що свідчить збільшення інформації, яка породжує серед населення агресію, почуття несправедливості та думки, що підштовхують на злочинний шлях.

Засоби масової інформації є інструментом поширення соціальних та політичних ідей, думок, теорій та ідеологій. Головна проблема в тому, що інформація, яку надають ЗМІ, часто спотворена, переказана чи навіть фейкова. Нерідко газети чи канали є зацікавленою стороною, яка у власних цілях пропагандує недостовірну інформацію, котра потім формує громадську думку з того чи іншого питання. Надана інформація часто не може бути перевірена, а тому люди змушені вірити на слово.